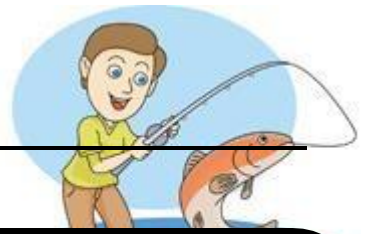

Ġ 5.3 IS-SAJD U L-AKKWAKULTURA

Ġ5.3.6

L-Akkwakultura

It-tfal jifhmu l-vantaggi ta' dan il-metodu fuq il-metodi l-oħra tas-sajd tradizzjonali. Jitkellmu fuq iċ-Ċentru tal-Akkwakultura f'Malta u x'ħut jitrabba fil-*fish farms*.

Ricerka: Etienne Vella / Ħajr: Dipartiment tas-Sajd u Akkwakultura

A. X'inhil-Akkwakultura?

L-akkwakultura hija t-tnissil u t-trobbija ta' ħut, frott tal-baħar (*shellfish*) u alka (*algae*) li jigu mkabbra go vaski u tankijiet fuq l-art.

Il-bniedem jagħzel x'tip ta' ħut, jew annimali oħrajn irid irabbi, ħut bħal awrat, spnott, tonn u oħrajn.

Dan jiddependi mid-domanda tas-suq (dak li jridu n-nies u l-ħwienet).

Meta l-ħut ikun zgħir dan jitkabbar go vaski u tankijiet fuq l-art. Meta l-ħut jikber bizzejjed jittieħed f'gagėg tax-xbieki fil-baħar (*fish farms*). F'dawn il-gagėg idum jitkabbar sakemm jilħaq id-daqs tajjeb biex jinbiegħ.

B. Għaliex l-akkwakultura hija importanti?

Għal raġunijiet differenti l-qabdiet tas-sajd qegħdin dejjem jonqsu, għalhekk l-akkwakultura tgħin biex il-provvista tal-ħut għas-suq (nies, ristoranti u lukandi) tlaħħaq mad-domanda s-sena kollha, mingħajr ma żżid ir-riskju li l-ħut u l-ambjent jigu affettwati ħazin.

Il-qbid tal-ħut isir mingħajr wisq periklu għas-sajjieda, għax ix-xogħol biex jitkabbar il-ħut fl-akkwakultura huwa anqas ta' periklu.

Il-ħut jista' jinbiegħ lill-pajjiżi oħra. Fil-fatt Malta żzomm biss ftit mill-ħut li tipproduci. Il-kumpliment tal-ħut jigu esportati lejn pajjiżi oħrajn, fosthom lejn l-Italja.

It-Torri ta' San Luċjan

L-akkwakultura f'Malta bdiet fl-1988.

Iċ-Ċentru tal-Akkwakultura gie mwaqqaf fit-Torri San Luċjan, f'Marsaxlokk. It-Torri ta' San Luċjan kien mibni mill-Granmastru Wignacourt fis-seklu 17 biex jiddefendi l-bajja ta' Marsaxlokk. Mill-1988 'l hawn inbnew ħafna tankijiet kbar u żgħar - b'ilma baħar għaddej minn go fihom.

Barra mit-trobbija tal-ħut, u animalali oħra tal-baħar, fit-Torri ta' San Luċjan isiru ukoll:

- ❖ Esperimenti fuq il-ħut fil-laboratorju.
- ❖ Testijiet tal-kwalità tal-ilma fil-laboratorju.
- ❖ Proġetti ta' konservazzjoni ta' rizzi, fkieren tal-baħar, eċċ.

Ċ. X'inhu s-sajd bla rażan (*overfishing*), u xi ħsara jista' jgħib?

Is-sajd bla rażan huwa meta l-bniedem jaqbad ħafna ħut mill-baħar aktar milli support jaqbad. Jekk isir hekk is-sajjied ma jkunx qiegħed jagħti żmien biżżejjed biex il-ħut ikollu l-friegħ.

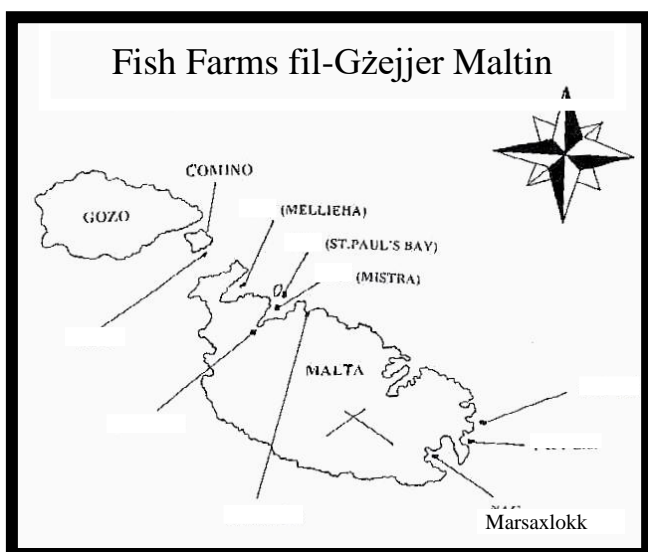
Sajd bla razan huwa wkoll meta jinqabad ħut li jkun għadu żgħir wisq biex jinbiegħ. Ġeneralment dan il-ħut jintrema l-baħar - mejjet.

Il-ħsara tal-*overfishing* hija kbira ħafna:

- ❖ Il-ħut ma jithalliex ikollu l-friegħ, peress li jinqabad żgħir u kmieni.
- ❖ Dan in-nuqqas ta' ħut itellef ix-xogħol lis-sajjieda. L-għajxien tagħhom jiddependi mill-bejgħ tal-ħut li jaqbdu.
- ❖ Ċertu speċi ta' ħut, u ħlejjaq oħra tal-baħar, jistgħu jispicċaw għal dejjem! Il-fekruna, li hija rettilu, hija waħda minnhom. Din hija protetta bil-ligi.

D. Il-Fish farms.

- ❖ Meta l-ħut li jitfaqqas u jitrabba fit-tankijiet tal-mafqas (*fish hatchery*) jibda jikber, dan jittieħed fil-*fish farms*. Il-*fish farms* insibuhom fil-baħar miftuħ u l-ħut jinżamm f'gagėg tax-xbieki.
- ❖ L-ewwel kumpanija privata tal-*fish farming*, li bdiet taħdem Malta tinsab il-Mistra.

- ❖ Illum insibu madwar 4 *fish farms* privati li jkabbru t-tonn (blue fin tuna) u 2 *fish farms* li jkabbru awrat u spnott. Dawn jinsabu kemm lejn it-Tramuntana ta' Malta kif ukoll fin-Nofsinhar.
- ❖ Il-ħut fil-*fish farms* jingħataw ikel magħmul minn ingredjenti naturali kuljum biex jibqgħu jikbru sakemm jaslu għad-daqs li jinbiegħu.

- ❖ Il-ħut minn dawn il-*fish farms*, jiġi esportat l-aktar lejn il-Ġappun (it-tonn) u lejn l-Italja (awrat u spnott).

E. Il-ħut ewlieni mkabbar bl-akkwakultura.

L-iktar ħuta li titkabbar f'Malta bl-akkwakultura hija l-awrata. F'Malta jistgħu jitrabbew diversi tipi ta' ħut u annimali tal-baħar oħrajn, bħal spnott, tonn, aċċjol, rizzi, qarnit u gambli.

L-awrata.

- ❖ Hija l-ħuta l-aktar imrobbija fl-industrija Maltija.
- ❖ Tieġu sena u nofs biex tikber mill-bajda sa 350gramma.
- ❖ Hija ta' forma aktarx tonda u qasira.
- ❖ Hija ta' laħam abjad, u tintuża ħafna fit-tisjir tal-pajjiżi tal-Mediterran.
- ❖ Tgerrem u tkisser bebbux u koċċli żgħar.

AWRATA *Gilthead seabream*

